

Prolog till festkonserten vid Kungl. hovkapellets 400-årsjubileum.

Rangström, Ture,

*81 C x a 1 Br. Stockholm
hovkapellet*

National Library
of Sweden

+

Vita. Sv.
Tillf.
Just.
(Br)
o

PROLOG

TILL

FESTKONSERTEN

VID

STHLM

KUNGL. HOVKAPELLETS

400-ÅRSJUBILEUM

AV

TURE RANGSTRÖM

PHOTOGRAPH

PROBING

THE HISTORY OF THE

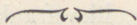
THE HISTORY OF THE

THE HISTORY OF THE

THE HISTORY OF THE

PROLOG.

(Konserten inledes av Festuvertyr [Foroni] och trumpet-signaler från 1526. Den i Prologen omtalade »Svarte Hans» är identisk med den »hövitsman», som år 1526 anförde Gustaf Vasas Hovkapell av »trummetare och trummor».)

Trumpeten smattrat har — och festens timma
drog in helt nyss igenom portar välvda
av klangers strålgång och av rytters svall.
Så höves det! Det är ju tonens fest,
musiken själv som håller hov och stat,
när Svenska Tonen möts med sina hävder.
Fram då, I pipare, trummetare och trummor,
att blanda stolt Ert skall och dån
till gigors jublande och friska sus
och alla spelande och starka strängar!
Den svenska tonens dag blev ock Er egen —
och här vi fira den för Minnet, Nuet
och för en Framtid, fylld av hoppets sånger.

För Minnet främst! Hör Krönikan berätta
sin enkla, rika saga — liksom stål
det klingar redan i dess ursprung med.
I tonens vår det sjunger icke bara
av mörka skogar, ljusa ängar, vatten,
som leka viskande mot riddarborgar,
det stiger också kraft ur gråstensbergen,
och den bär stridbar klang av malm mot ljuset.

Hör ryttarsporrar, klirrande i fast
och manlig takt, och raska hornsignaler!
En brokot skara, se, drar in på scenen
av muntert krigsfolk, glada musikanter,
en tross av lekare med Svarte Hans
som käck soldat och hövitsman i tēten.
Det är den svenska tonens första livvakt,
och det är Vasakungens Hovkapell.
Berett till fest som strider, lika frankt,
det tar sin sold i slaggfritt stångjärn
och blåser mandom in i tonens vår —
och tonen höll, vad malmen hade lovat,
och varslar ungt om kamp och nya sagor.
Men vi som lyssna till den gamla klangen
av järn och ton och käckt soldathumör,
vi spinna vidare på minnets trådar.
Skalmejor, Zinkor, Pukor och Bombarder
ge karsk salut, Kung Göstas dag är all,
och nu vid lutan spelar Eriks svärmod
och enar mildhet till de sträva klanger,
och varje seklets dag bär nya toner,
bär nya män till tonens friska tjänst.
Det skiftar strängar på den gamla lyran
och klangens hövitsman har skiftat hamn.
Det är ej längre någon Svarte Hans
som för i elden sitt trummetargarde,
men elden, den bor kvar och krigarlynnnet,
och vända vi historiens blad, där stiger
ur Storhetstiders kungligt svenska brus
och larm musiken fram för full orkester
och namnet Düben strålar där och äran
av stolta segerstrider klingar där
i tonens spegling: Pugna triumfalis.

Triumfens strider draga snabbt förbi
och efter krigets åskor leker solen,
det spelar upp till dans för svenska tonen
och Svarte Hans har åter bytt gestalt.
I spetskrås, pudrat hår, på sirlig fot
trår han till spröda klanger menuetten,
och konstens lek, galanta raljeri,
musikens cour d'amour uppfyller scenen,
och tonen svävar lätt i gratiers följe.
Det går ett sorl från Mälarstadens böljor,
Rococon skimrar över gröna Djurgårdsekar,
det smälter hop i mjuka harmonier
och över leken hägrar Drottningholm
med lätta rytmers spel och kunganåd.
Divertimentots tid! Det ljusa löjets
och ljusa nöjets tid för svenska tonen.
Men icke bara nöjet dock! Hör klang
av nya instrumenter, nya viljor,
som stämma upp till nya sångers rön!
Det sjuder i Europas gamla läglar,
det unga vinet skummar över randen
och brusar mäktigt över land och folk.
Musikens egen Frihetstid har grytt.
Musiken, själv sin egen strid och vinning,
går segrande sitt friska tåg kring världen.
Och andar väckas, vakna. Ingen fest
av dans och ståt kan mätas med den stund,
då tonen själv blev tonens egen herre
och talar fritt ur hjärtats hemligheter
till glädje, styrka för de tonlöst många.
Då föddes också nordisk ton på nytt,
och Helmich Roman bar den fram till dopet
med Kungens Hovkapell som trogen vakt

kring alla konstens rika faddegåvor.
Och mästarnamn och mästerverk, de klinga
allt oftare för girigt öppna öron,
och tonens helgedom i hjärtat anad,
till sist en dag står resligt fast mot jorden
och vigs i glans av Tredje Gustaf in
till Fosterländska Sånggudinnors värv
och alla toners höga tempeltjänst.
Musikens unga genius lyfter vingen,
när Ordets drama blir till sång och klang,
musiken kämpar själv, och dramats livvakt
står fast som förr i Tonens Hovkapell.
Där brusar Orfevs' klagan, sångens ve,
i Riddar Glucks osägbart starka strofer,
Alkestis' smärta, Thétis och Pelée —
och »ädla skuggor» väcka Gustaf Vasa.
Det lever, sjuder med i tidens svall
av ungt och nytt och gott som aldrig förr,
och nya män det krävs till nya toner.
Så firar Vasakungens lekartross
förbund, förmälning med de starka makter,
som lyfta sig på dramats stolta vingslag
och skapa skönhet ur en värld i kaos.
Vår Svarte Hans står nästan blygt förgäten
för alla mästare ur ny och nedan —
men bugar dock i tapper tacksamhet
och klokt förstånd för överlägsenheten
och hyllar än i dag sin Naumann, Kraus
och minst ej kavaljeren Du Puy;
han vet, de ägde samma krigarlynne
som han, hans folk, i konstens offernit
och dubbas ock av samma riddarslag. —

Så talar Krönikan. Och vi som lyssnat
och slagit väv av alla minnets trådar,
vi vända än en blick mot gångna dagar,
förr'n nutid bryter in och Sagan flyktar —
nej, i vår tonvärld flyktar icke sagan,
där bär den än till Nuets dag sin friskhet
och vittnar än om alla stolta strider
på det förgångnas mark och allt som drömts
och blivit verklighet i sångens rike.
Så viger tonens nutid in sitt sekel,
den gamla sagan frestar än en gång
och den är strid och samklang i förening.
Men heta flammor, hetsigare pulsar
re'n brinna i den nya dagens aning.
Beethovens lejonraseri och Mozarts
gudomligt skarpa apollinska pilar
ha träffat målet — tonens mänskohjärta —
och lockat fram dess rena, klara blod,
Så i ett mäktigt starkt crescendo växer
den unga tonens flöde. Symfonien bjuder
allt djärvare sitt folk till kamp, och dramat
mot ständigt högre fejder brusar fram.
Då jublar det också i Svenska tonen
och det är stolta tider för dess livvakt.
Där härdas Berwalds viljestål och Normans
till blida drömmar stämde lyra strängas,
av Visans maktspråk värvas Söderman
och Conrad Nordqvist av siratlig klinga . . .
det är ett garde, skapt för Svarte Hans,
med samma käckhet, samma stål i viljan,
och samma krigarlust går stolt som arv
till Nuets män i dagens heta tjänst. —

Här tystnar Krönikan. Ej längre höves
det oss att prisa mästarnamn och gagn.
Låt tonen sjunga om de djupa led,
som jämte fältherrn burit stridens tunga
och kämpat tappert för de rika värden,
av hävder skänkta och till Framtid borna.
Vad sekler givit, det är stolta anor,
kulturens blomkraft, stålfast tradition —
ett arv, förpliktande som inget annat,
men starkt och lyftande för raska män.
Så hylla vi vår livvakt, Svenska Tonens
och dramats, symfoniens Kungskapell —
fram då, I pipare, trummetare och trummor,
I friska Gigor, alla spända strängar!
Med Er vi böja oss för seklens Minne
och till ett ärligt tack för Nuets värv.
Men Framtiden, den hälsa vi i trygghet
och modigt tro för alla Hoppets sänger.

